

da je bila v bližini Ormoža ali pa Ormož sam. — Književna poročila obsegajo obširni referat dr. Fr. Kovačiča o Dopschevi knjigi: „Die ältere Sozial- und Wirtschafts-verfassung der Alpendslaven“ ter znanstveni prepir med Dopschem in Peiskerjem o županih. — Začasno poročilo o muzeju nam svedoči, kako živahno se razvija Zgodovinsko društvo, kateremu želimo pri težavnem narodnem in kulturnem delu najlepših uspehov.

Dr. J. Š.

Carniola. Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko. Mitteilungen des Musealvereines für Krain. Comptes-Rendus de l'Association du Musée de la Carniole. Uredniki: dr. Jos. Gruden, dr. Jos. Mantuani, dr. Gv. Sajovic. V Ljubljani 1910. Nova vrsta. Letnik I, zv. 1—2.

Namesto slovenskih „Izvestij muzejskega društva“ in nemške „Carniole“ smo dobili poliglotten znanstven časopis „Carniolo“, ki bo prinašala v četrtletnih zvezkih gradivo za zgodovino, zemljepisje, naravoslovje in kulturne odnose Kranjske. Dvomim, da znači ta preureditev napredek slovenskega znanstva. V tajnikovem poročilu (str. 184) sicer čitam, da je dr. Gv. Sajovic podal za mnogojezično društveno glasilo „polno dobro podprtih in dobro izbranih razlogov“, toda med navedenimi ni takih, najmanj pa govori zanj skoro humoristični zaključek, da bo to poliglotsko glasilo „najboljša pot do velikega našega smotra — do bodoče slovenske visoke šole“. Razni plahi oziri na levo in desno pač ne bodo priborili našemu jeziku in znanstvu zasluženega ugleda.

Izmed zgodovinskih člankov bo po svoji aktualnosti občinstvo najbolj zanimalo poročilo M. Pajka o dr. W. Šmidovih izkopavanjih rimske Emone na Mirju, kjer se gradi na bivšem svetu nemškega viteškega reda državna obrtna šola. Pod izkušenim vodstvom dr. Šmida vstaja pred nami starodavna predhodnica sedanje Ljubljane s svojimi zakladi, ki jih je zemlja dovolj dolgo varno čuvala v svojem naročju. Dosedanja izkopavanja so dokazala, da je bila Emona „rimska kolonija z vojaškim, a tudi s civilnim prebivalstvom, z obrtnim in trgovskim življenjem ter z vso udobnostjo rimskih provincialnih mest“. — Fr. Komatar nadaljuje objavo regest iz turjaškega grajskega arhiva, ki so važne za domačo zgodovino, pa tudi zanimive za imenoslovne študije, posebno obširna listina o razdelitvi premoženja Turjačanov z dne 22. julija 1467 (štev. 488). Dr. Jos. Gruden je opisal „Verske in gospodarske razmere bistriškega samostana v reformacijski dobi“. Predvsem na podlagi uradnih aktov neke komisije, ki je na ukaz tržaškega škofa Nik. Coreta l. 1590. napravila natančen zapisnik o upravi in dohodkih bistriške kartuzije, je pojasnil malo znane razmere iz dobe, katero Hicinger in Milkowicz v svojih razpravah o tem samostanu komaj omenjata. Razpravi je dodana ne posebno jasna slika bistriškega samostana iz l. 1724., ki jo hrani deželni muzej v Ljubljani. — Prof. dr. Jos. Mantuani je iz nadškofijskega konsistorialnega arhiva na Dunaju priobčil „Zapuščinski zapisnik po škofu Slatkonji“ ter mu dodal obširna pojasnila. Z razlagami nemškega besedila pod črto je g. izdajatelj preveč radodaren. Dunajski škof Slatkonja, o katerem je pisal prof. Mantuani pred par leti obširneje v „Dom in Svetu“, je imel na Kranjskem lepo vrsto beneficijev; bil je med drugim tudi prošt novomeški, in njegova slika diči v galeriji proštov tamošnji kapiteljski refektorij. — Dr. Fr. Kidrič je dokazal, da je kranjski sotrudnik knjige „Die Illyrischen Provinzen und ihre Einwohner“, ki je izšla l. 1812. na Dunaju v Camesinajevi knjigarni — Kopitar, ki je obenem z drugimi popravki priredil tudi slovanska krajevna imena za izgovor v nemškem pravopisu. — Po srečnem naključju se je rešilo iz Kastelčeve zapuščine zanimivo literarno gradivo, ki je bilo večinoma

namenjeno za „Kranjsko Čbelico“ in ga priobčuje Ivan Grafenauer v „Času“. V „Carnioli“ pa je objavil „Ponočnjaka“, do zdaj še neznano Prešernovo balado prve dobe, ki je bila namenjena za četrti zvezek Čbelice, pa jo je zaradi par robatih izrazov Čop prečrtal še pred Kopitarjevo cenzuro. V drugem članku nam je pokazal prof. Grafenauer, kar nam je bilo že deloma znano iz Štrekljeve razprave v Zborniku Matice slovenske, kako je Prešeren popravljaj narodne pesmi. Iz istega zbornika rokopisov je objavil dve narodni pesmi „Črni kos“ in „Lisica“, kakor ju je napisal Kastelic in s Prešernovimi popravki. — Dr. Rud. Molè je nabral iz objavljene in neobjavljene korespondence nekaj doneskov k življenjepisu dr. Jakoba Zupana in sicer za dobo do l. 1817., da izpopolni podatke pri Marnu in Wiesthalerju. Marsikaj nam je ostalo še seveda tudi sedaj nejasnega o Zupanovem življenju in delovanju. Tudi Molè nam ne pove, kje je Zupan začel svoje študije in jih nadaljeval, dokler ni pršel v Ljubljano v drugi letnik liceja itd. itd. Te „doneske“ moti forma, v kateri nam jih je g. pisatelj podal. Čitatelj se mora neprenehoma zaganjati čez kopo nemških in latinskih citatov, ki mu pošteno zagrenijo užitek pri čitanju, in vendar bi se moral ozirati tudi na oni del slovenskih izobražencev, ki latinščine ne razumejo. Sicer bo pa našel slovstveni zgodovinar v tem gradivu marsikaj porabnega. — Izmed prirodoslovnih člankov nadaljuje J. Hafner nemški seznamek o metuljih na Kranjskem, dr. Gv. Sajovic je podal živahno pisano „Ornitologiko za leto 1909“ ter nam opisal bobra v Emoni in želve v ljubljanski okolici (s slikama). — Priznani naš imenoslovec, L. Pintar, razlaga postanek krajevnih imen „Bégune, Lanišče-Harland, Trnovlje in Cerklje, Depala vas in Nastoplja vas.

Oba zvezka obsegata v oddelku „Slovstvo“ razna književna poročila, v „Malih zapiskih“ pa čitamo važen in zanimiv članek dr. Jos. Mala „K teoriji o slovanskih županih“, kjer zagovarja stališče prof. Dopscha proti Peiskerju in izpopolnjuje Dopscheva raziskavanja z nekaterimi mesti iz kranjskih urbarjev. — Na koncu naj še opozorim na tipografski kuriozum na str. 82.

Mnogo resnega dela tiči v teh dveh snopičih, ki pa je našlo med Slovenci in drugod najbrž le malo odmeva, ker je društveni blagajnik izkazal nad dvatisoč kron — primanjkljaja!

Dr. J. Š.

Zemljevid Julijskih Alp. Izdalo in založilo Slov. plan. društvo v Ljubljani. Narisal Alojzij Knafelc. Litogr. J. Blasnika nasl. Ljubljana 1910. Cena 50 v.

Slovensko planinsko društvo, ki izdaje lepo opremljeno in vedno spretno urejano glasilo „Plan. Vestnik“, je založilo za ljubitelje Julijskih Alp pregleden zemljevid, ki obsega vse ozemlje od Blejskega jezera preko Golice do Bele peči, Predela, Krna do Bohinja z vsemi naselbinami, s planinskimi, pastirskimi in lovskimi kočami, z ostro začrtanimi gorami, z vsem vodovjem ter z označbo vseh potov in prelazov. Zemljevid je izvršen v treh barvah; pota, katerim je zabeležena tudi daljava v urah, so rdeča, vodovje modro in ostalo črno. Njegova velikost je enaka eni zoni vojaških kart, natisnjen je na močnem papirju, tako da ga ni treba na platno napeti. Po svoji prikladni obliki postane gotovo dobrodošel spremljevalec slovenskih turistov, kakor je „Seznamek markiranih potov“, ki ga je izdalo marljivo S. P. D. pred tremi leti, in letošnji Kocbekov „Koledar Slov. plan. društva“.

Molè Rudolf, Dr. Jakob Zupan kot pesnik. III. izvestje mestnega deklškega liceja v Ljubljani 1910, str. 5—16.

Moletova razprava nas seznaja v velikih obrisih z vsebino Zupanovih pesmi in označuje splošno njih vrednost, kakor nam je že večidel znano iz sodobnih javnih ocen Čelakovskega in Čopa ter iz Wiesthalerjeve monografije. Spet čitamo znano